

TÉMA: MOBILNÍ TELEFON VE ŠKOLE

Kamil KOPECKÝ

Diskuse o tom, zda a jakým způsobem používat mobilní telefon ve škole, probíhá v posledních několika letech nejenom v České republice, ale i dalších zemích nejen v Evropě, ale i mimo ni. Téma rezonuje jak v komunitě pedagogů, psychologů, tak i rodičů. Názory na používání mobilních telefonů lze rozdělit do několika kategorií: Mobilní telefon do školy vůbec nepatří. Mobilní telefon může dítě do školy vnést, ale po dobu školního vyučování jej nesmí použít. Mobilní telefon může dítě do školy vnést, ale může jej používat pouze po dobu přestávek, v jinou dobu pouze na pokyn pedagoga. Mobilní telefon může dítě použít kdykoli v průběhu školního využívání.

Na situaci pružně reagovali ředitelé českých základních škol, přičemž část z nich zavedla přísnou regulaci používání mobilních telefonů ve škole, která se vztahuje jak na dobu školního vyučování/výuky, tak i na přestávky. K tomuto způsobu regulace se postupně připojily stovky až tisíce škol v ČR (detailně dále v datech), které upozornily na smysl přestávek např. v rámci psychohygieny dětí.

Na tyto snahy regulovat používání mobilních telefonů v prostředích škol reagovala také [Česká školní inspekce](#), která se vymezila jak k regulaci používání mobilních telefonů ve výuce, tak i o přestávce. Ačkoli ČŠI uznává oprávněnost regulace mobilních telefonů ve výuce, regulaci o přestávkách odmítá: *“Nelze ovšem bez relevantních důvodů zakazovat užívání mobilních telefonů o přestávkách, ve volných hodinách apod., tedy mimo vlastní vzdělávací proces, neboť v tomto čase žáci nemají povinnost se řádně vzdělávat.”* MŠMT pak stanovisko ČŠI potvrdilo. S tímto

stanoviskem se ztotožnil také [ombudsman](#) a další výrazné osobnosti z řad psychologů, jako např. [Robert Čapek](#) či [David Šmahel](#), který považuje regulaci používání mobilních telefonů o přestávkách za omezování osobní svobody. Podle něj také děti nejsou ohroženy např. závislostí na mobilních telefonech, protože skutečné závislostní chování vykazuje 2-5 procent dětí. Odvážnější odhady počtu závislých dle přednosti Kliniky adiktologie 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy a VFN naopak hovoří až o 20 procentech populace dětí.

Zástupci projektu E-Bezpečí Kamil Kopecký a René Szotkowski z Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci se stanoviskem ČŠI nesouhlasí a upozorňují na smysl přestávek v procesu vzdělávání, stejně jako na velké množství problémů, které neregulování mobilních telefonů o přestávkách přinese. Stejně tak upozorňují na existující mýty, které se v souvislosti s využíváním mobilních telefonů ve škole často objevují. Své argumenty pak shrnují ve dvou komentářích, které doplňují výsledky reprezentativního výzkumného šetření:

[Zakázat mobilní telefony o přestávkách?](#) (2018)

[O mobilních telefonech podruhé aneb Nemíchejme dohromady jablka, hruška, švestky, broskve a mandarinky](#) (2019)

Regulaci mobilních telefonů o přestávkách pak podporuje řada psychologů, jako např. [Filip Jadlovec](#), dětský psycholog [Zbyněk Domin](#), dětský psycholog Václav Mertin apod. Zajímavé shrnutí, proč je třeba mobily ve škole regulovat, poskytuje také [Bořivoj Brdečka](#) (ten ve své dvojdílné studii představuje jak argumenty pro, tak proti regulaci používání mobilů ve škole).

Co nám říkají data o tom, jak děti používají mobily o přestávce? (UPOL - E-Bezpečí, 2019)

V roce 2019 byl zrealizován v českém prostředí výzkum České děti v kybersvětě (Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci a O2 Czech Republic) do kterého zapojilo více než 27 000 dětí z celé ČR. Výzkum mimo jiného mapuje, k čemu děti mobilní

telefon ve škole využívají, jaké aktivity o přestávce preferují či jaký vliv má na používání mobilního telefonu ve škole regulace (např. zákaz) apod.

Podle výsledků výzkumu **více než polovina respondentů (59 %) zapojených do výzkumu potvrdila, že mají ve svém mobilu trvalý přístup k internetu a jsou v zásadě na školní či jiné WiFi nezávislí.** To znamená, že přestože škola má zabezpečenou počítačovou síť a nastaveny případné filtrace nežádoucího obsahu/služeb, dítě se přesto dostane k online obsahu nezávisle na provedených opatřeních.

Nadpoloviční většina z více než 27 000 dotazovaných dětí (53,3 %, 14 486 dětí) má ve škole o přestávce používání mobilních telefonů povoleno a ve vyučovacích hodinách zakázáno. Platí však, že na pokyn pedagoga mohou mobilní telefon použít i ve vyučovacích hodinách – z mobilu se stává didaktická učební pomůcka/nástroj. Velké množství dětí (41,20 %, 11 198 dětí) však má ve škole zákaz používání mobilního telefonu i o přestávkách. Pouze 2,48 % dětí uvedlo, že mají používání mobilního telefonu povoleno o přestávkách i ve vyučovacích hodinách.

V souvislosti s využíváním mobilních telefonů ve škole výzkumníky také zajímalo, jak vlastně děti přestávky tráví. Výzkum proto sledoval, které aktivity žáci o přestávce provozují. Pokud se podíváme na celkový přehled nejčastějších aktivit dětí o přestávkách, zjistíme, že dominuje komunikace se spolužáky (85,24 %). Není však zřejmé, jak samotná komunikace probíhá, tedy o čem žáci v praxi hovoří. Nicméně poté už je vidět patrný rozdíl v trávení přestávek mezi školami se zákazem mobilních telefonů ve škole a bez zákazu ([podrobně zde](#)).

Rozdíl je patrný na první pohled – tam, kde je mobilní telefon o přestávce povolen, jednoznačně dominují aktivity spojené s jeho používáním. **Na prvním místě je hraní her, kterým se věnuje o přestávce více než 40 % dětí ze škol, v nichž jsou mobilní telefony o přestávce povoleny. Hned na další pozici nalezneme používání sociálních sítí (téměř 39 %).** Velké množství dětí také pasivně sleduje hru či video svého spolužáka či spolužačky, tam, kde je mobilní telefon povolen, jde až od 22 %

dětí ze škol, které mobilní telefon zakazují.

Co je zajímavé, přibližně **třetina dětí se o přestávce nudí (v průměru 33 %) nezávisle na tom, zda je o přestávce mobilní telefon povolen či zakázán.** Co se týče pohybu po škole - zákaz či povolení mobilního telefonu na něj nemá zásadní vliv, ve školách, v nichž je mobil zakázán, se prochází o cca 6 % dětí, než u škol, které mají mobilní telefon povolen.

Zákaz mobilního telefonu má logicky vliv také na četnost aktivit dětí, které s mobilem přímo nesouvisí - čtení, sportování, nevirtuální zábava. **Ve školách, kde je mobil o přestávce zakázán, čte o přestávce časopisy o téměř 60 % více dětí než ve školách, kde jsou mobilní telefony povoleny. Nárůst je vidět také u čtení knih (+13,54 % ve prospěch škol se zákazem), hraní deskových her (+65 %), hraní karetních her (+43 %) a sportovních aktivit (+29 %).** Zákaz mobilních telefonů o přestávce má tedy na rozvoj těchto aktivit ve škole patrný vliv.

Co je však třeba také říci - **přestože má škola mobilní telefony o přestávkách zakázány, část dětí tento zákaz nedodrží.** Např. 5 % dětí hraje na mobilních telefonech hry, přestože mají hraní zakázáno, 5 % dětí také přes zákaz používá sociální sítě, 4 % dětí přes zákaz chatuje s dalšími osobami apod. U všech sledovaných aktivit jde však ve srovnání se situací, kdy je mobil povolen, o výrazný pokles.

V souvislosti s regulací mobilních telefonů ve škole se často diskutuje o tom, že mohl být mobilní telefon v prostředí školy zneužit např. k nahrávání a focení spolužáků bez jejich vlastního souhlasu. Výzkumníky proto zajímalo, jak velké množství dětí zažilo v prostředí školy situaci, kdy je někdo bez jejich souhlasu - např. o přestávce, ve výuce či na akci pořádané školou jejich spolužák vyfotil/natočil mobilním telefonem.

35,71 % dětí (9706 z výzkumného souboru) potvrdilo, že si je jejich spolužák či spolužačka bez jejich souhlasu vyfotil, 22,5 % dětí (6115 z našeho souboru) pak potvrdilo, že je jejich spolužáci mobilním telefonem bez jejich souhlasu

natočili. Nejde tedy o marginální a okrajový problém.

Co nám říkají data o tom, jak děti používají mobily o přestávce? (MUNI - IRTIS, 2019)

Další výzkum, který se věnuje problematice přestávek, proběhl v dubnu až červnu 2019 na 32 školách na Jižní Moravě.

Klíčová zjištění:

Nejčastější aktivitou, kterou dospívající denně tráví přestávky, je bavení se se spolužáky (93 %), příprava na další hodinu (55 %) a používání mobilního telefonu nebo tabletu (51 %).

Pokud dospívající o přestávkách mobily nebo tablety používají, jsou nejčastěji na sociálních sítích (56 % denně), baví se online s rodinou, přáteli nebo někým z internetu (41 % denně).

Dospívající však také často dělají věci do školy na mobilu nebo tabletu (29 % denně) nebo čtou zprávy (35 % denně).

Pouze čtvrtina (24 %) dospívajících, kteří o přestávkách používají mobilní telefon nebo tablet, tráví na těchto zařízeních většinu přestávky. Téměř polovina (46 %) je na mobilu aktivní jenom menší část přestávky nebo skoro vůbec.

Mobilní telefony o přestávkách povoluje 34 % základních škol a všechny střední školy v našem vzorku.

Povolení nebo zákaz používání mobilního telefonu o přestávkách jen velmi málo

souvisí s aktivitami dospívajících o přestávkách. Nejsou zde rozdíly v míře bavení se se spolužáky, hraní stolních a jiných offline her, přípravě na další hodinu, či čtení časopisů a knih. Malý rozdíl je u pohybu a nic nedělání (např. odpočinku) – ve školách se zákazem se dospívající o něco více hýbou (o 16 %) a méně tráví čas o přestávce pasivně (o 13 %).

Povolení nebo zákaz používání mobilních technologií o přestávkách

ve škole nesouvisí s:

- celkovým počtem hodin trávených na internetu,
- excesivním používáním internetu,
- problémy se soustředěním v hodině po přestávce,
- problémy s únavou po přestávce,
- problémy týkající se bavení se se spolužáky o přestávce.

Podrobnosti jsou k dispozici [zde](#).

Špatně komunikované téma

Téma je ve veřejném prostoru velmi špatně komunikováno a drtivá většina masmédií (ale profesních časopisů) problémem zkresluje, smíchává např. zákaz mobilních telefonů o přestávce se zákazem používání technologií pro smysluplné aktivity, např. v rámci výuky. Zákaz používání mobilních telefonů ve škole se samozřejmě týká samostatných aktivit žáků bez souhlasu učitele - např. esemeskování v hodině, focení či natáčení v hodinách, hraní her, sledování youtuberů, natáčení či focení spolužáků (viz výše) apod. **Se souhlasem učitele lze bez problému využívat mobil jako učební pomůcku k jakékoli zajímavé aktivitě - a to i v situacích plošného zákazu, pokyn učitele je nadřazen obecné normě.**

Reakce škol

Velká část škol se nezalekla stanoviska ČŠI a MŠMT a zákaz používání mobilních telefonů v průběhu celého vyučování pevně integrovala do svých školních řádů. Přestože riskují případný postih, jsou přesvědčeny o tom, toto opatření je pro žáky prospěšné a podporuje jejich zdravý rozvoj, nepotlačuje jejich svobodu a naopak dává žákům prostor k bezprostřední socializaci. **Přestože přesné statistiky škol, které by regulovaly mobilní telefony o přestávkách, neexistují, lze předběžně vyjít z dat získaných přímo od dětí - 41,2 % dětí potvrdilo, že mají mobilní telefon zakázán i o přestávce.**

Pro E-Bezpečí
Kamil Kopecký

